

Frans is lang de enige erkende taal geweest in België. Pas rond 1890 kreeg het Nederlands dezelfde status. Hoe kwam dat? Wat waren de gevolgen? En hoe Frans is Belgisch-Nederlands nog?

MIET OOMS

Illustratie: Hein de Kort

De velo werd een fiets

Hoe het Franstalige België steeds meer vernederlandste

Toen de Normandische koning Willem de Veroveraar in de elfde eeuw Engeland in zijn macht kreeg, drukte hij voor de eeuwen erna een stevig Frans stempel op de Angelsaksische dialecten daar. Die Franse invloed is terug te vinden in het moderne Engels. In Romaanse talen als het Frans wordt bij een getal als 21 eerst het tiental genoemd en dan de eenheid: *vingt-et-un*, een volgorde die ook in het Engels zit: *twenty-one*.

Van de zeventiende tot aan het begin van de twintigste eeuw heeft het Nederlands in België een vergelijkbare 'Franse saus' over zich heen gekregen. Hoe komt dat, en welke sporen vinden we daar vandaag nog van terug?

Reeks oorlogen

Terwijl Nederland in de zeventiende eeuw uitgroeide tot een wereldmacht op economisch en cultureel gebied, en de eigen volkstaal en cultuur in het centrum van de belangstelling kwamen te staan, kreeg het Zuiden de ene na de andere vreemde overheerser boven zich. Toen de Noordelijke Nederlanden zich in 1585 van Spanje losscheurden, bleef het Zuiden onder Spaanse heerschappij.

In de achttiende eeuw kwamen de Zuidelijke Nederlanden na een reeks oorlogen om de opvolging onder het Oostenrijkse vorstehuis, oftewel de Habsburgers, terecht – tot de Oostenrijkse Nederlanden in 1795 door Napoleon werden geannexeerd. Van 1585 tot 1815 stonden de Zuidelijke Nederlanden daardoor onder een centraal gezag van Franstalige vorsten, edelen en aartsbisschoppen.

Een intellectuele burgerlijke elite was er niet meer. Die was al kort voor de val van Antwerpen in 1585 gevlucht naar het protestantse Noorden. Het kleine groepje katholieke intellectuelen kon nog net een Nederlandse cultuurtaal in leven houden, maar had geen politieke invloed. De boerenbevolking was analfabeet, straatarm en sprak uitsluitend dialect.

Hereniging

Onder de Oostenrijkers en vooral de Fransen kwam er een doorgedreven verfransing van de Zuidelijke Nederlanden op gang. Het Oostenrijkse centrale gezag sprak en schreef zo veel mogelijk in het Frans met de lokale notabelen. Daardoor werd het Frans voor hen stilaan een noodzakelijke voorwaarde om